

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Column: Wroeten in de geest

Auteur: Shanti van Dam

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 40.2, pp. 127-129.

© 2018 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

COLUMN

Wroeten in de geest

Shanti van Dam

Ter ere van *Skripts* veertigste jaargang wordt de column dit jaar telkens verzorgd door een oud-redacteur, dit keer door Shanti van Dam. Zij was redacteur van *Skript* van 1991 tot 1993. Na haar studie geschiedenis was Van Dam werkzaam als eindredacteur bij de Publieke Omroep. In 2011 promoveerde zij in de Europese culturele geschiedenis op een intellectuele biografie van de historicus en archeoloog Théodore Reinach (*Clio's hoop*, 2011). Sinds 2008 is Van Dam zelfstandig film- en televisieproducent, gespecialiseerd in documentaires over kunst en wetenschap. In 2014 regisseerde en produceerde zij de documentaire *De waarde van de Geesteswetenschappen* (VPRO 2014), internationaal wijdverbreid gedistribueerd via viewings op de Humanities afdelingen van universiteiten en colleges. Sinds 2015 is zij directeur van de Erasmusprijs die jaarlijks wordt uitgereikt aan een persoon of instelling die een buitengewone bijdrage heeft geleverd op het gebied van de geesteswetenschappen, de sociale wetenschappen of de kunsten in Europa en daarbuiten. De nadruk ligt op tolerantie, culturele veelvormigheid en ondogmatisch, kritisch denken – humanistische waarden die tot uitdrukking komen in de keuze van de prijswinnaars.

'Hunger and rage', antwoordt de 76-jarige Barbara Ehrenreich op mijn vraag wat haar al die jaren heeft gedreven in haar journalistieke werk. Honger naar informatie, woede en verontwaardiging om onrecht. Ehrenreich is dit jaar de laureaat van de Erasmusprijs, die zij zal ontvangen uit handen van Z.M. de Koning in november in het Paleis op de Dam. Ze krijgt de prijs toegekend voor haar monumentale bijdrage aan de onderzoeksjournalistiek. Het boek waarmee zij internationaal doorbrak, *Nickel and Dime*d, over de mythe van de Amerikaanse droom en de onmogelijkheid om rond te komen van zogenaamd 'ongeschoold werk' aan de onderkant van de Amerikaanse samenleving, las ik ademloos in het jaar 2001, als afgestudeerd historica en beginnend journalist. Een held is ze, Ehrenreich. En ik mag haar nu niet alleen blij maken met een belangrijke Europese prijs, ik mag haar ook nog interviewen.

Mijn absolute favoriete bezigheid. Vragen stellen. Vragen naar het waarom.

Dat interviewen zo spannend was, ontdekte ik in mijn tijd bij *Skript*. Alle leukste elementen van de studie geschiedenis kwamen daarin samen, zo bleek. Eerst onderzoek doen en alles wat de persoon in kwestie had geschreven lezen. Recensies en eerdere interviews bestuderen. Originele vragen bedenken en proberen verbanden te leggen tussen leven en werk. Dan het interview afnemen, waarbij je ontdekte dat grootheden in de wetenschap vaak helemaal niet neerkeken op het geven van een interview aan twee of drie piepjonge geschiedenisstudenten. Verfrissend vonden ze het meestal en je kwam erachter dat je vragen niet ‘verkeerd’ of onnozel waren als je kon aantonen dat je je huiswerk goed had gedaan. En dan het schrijven van het interview voor publicatie. Passen en meten hoe de mooiste passages het beste naar voren komen. Dat passen en meten doe ik tegenwoordig vaak in de montage. Bij de samenvoeging van meerdere ‘stemmen’ van geïnterviewden in een documentaire, en met toevoeging van wat muziek, ontstaat er dan iets wat lijkt op een heuse opera. U merkt, beste lezer, dat ik er bijna een beetje lyrisch van word.

Pas veel later leerde ik dat al die voorbereiding voor een interview belangrijk was, maar dat het focussen op al die interessante vragen die je had bedacht niet het beste interview opleverde. Echt luisteren naar wat de persoon te zeggen heeft, het ontrafelen van zijn of haar geschiedenis, dat levert een echt diepgaand gesprek op. ‘Prepare, and then completely let go’, is mijn advies aan jonge interviewers. Hetzelfde geldt voor vragen die ik vaak krijg over welke studie men moet kiezen om zich voor te bereiden op een creatief beroep. ‘Leer een vak’, zeg ik dan, zorg dat je echt iets ‘in de vingers’ krijgt door heel veel te doen wat je leuk vindt. En als je wilt studeren en je het voorrecht hebt om een studie in de geesteswetenschappen te kunnen doen, kies dan geschiedenis. Door de geschiedenis goed te kennen, kun je immers geïnformeerd vooruitkijken en kun je uitvinden wat er voor jou toe doet. Door geschiedenis te studeren ben je voorbereid. Maar onthoud: Prepare, and then completely let go.

Shanti van Dam